

Наталя Василівна ПІСКУНОВА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту,
Донецький національний університет
вул. Челюскінців, 198 А, м. Донецьк, 83086, Україна
E-mail: piskunova_donnu@mail.ru
Телефон: +380623384263

Маргарита Геннадіївна ФЕДОРЕЦЬ

бухгалтер, торговий дім «М'ясна весна», м. Донецьк

Катерина Сергіївна ПІСКУНОВА

Донецький національний університет
вул. Челюскінців, 198 А, м. Донецьк, 83086, Україна
E-mail: piskunova_donnu@mail.ru
Телефон: +380623384263

**АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ЯК ВАЖЛИВА ЛАНКА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Піскунова Н. В. Аналіз витрат виробництва як важлива ланка ефективного управління промислового підприємства [Текст] / Наталя Василівна Піскунова, Маргарита Геннадіївна Федорець, Катерина Сергіївна Піскунова // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2013. – Том 13. – С. 357-364. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Найважливішим елементом системи управління витратами є аналіз, головною метою якого є інформаційне забезпечення, всебічна оцінка досягнутих результатів та обґрунтування управлінських рішень щодо їх подальшої раціоналізації. Досягнення цієї мети здійснюється шляхом вирішення аналітичних задач, згрупованих у три блоки дослідження: стратегічного аналізу, поточного (оперативного) аналізу, ретроспективного (підсумкового) аналізу. Вибір основних оцінних показників залежить від обраної стратегії підприємства і способу формування конкурентних переваг його продукції на ринку. При цьому можуть бути використані як абсолютні показники, так і відносні стосовно суми вкладених витрат. Для покращення організації оперативного та підсумкового контролю витрат на виробництво підприємств машинобудівної галузі розроблено систему відносних аналітичних показників, які дозволяють найбільш повно оцінити ефективність управління не тільки виробничими витратами, але і витратами періоду. Основною перевагою запропонованої системи відносних показників є їх систематизація та взаємопов'язування в групи показників, що доповнюють один одного.

Ключові слова: аналіз, машинобудування, система показників, контроль, управління.

Наталья Васильевна ПИСКУНОВА

Маргарита Геннадиевна ФЕДОРЕЦЬ

Екатерина Сергеевна ПИСКУНОВА

**АНАЛИЗ ЗАТРАТ ПРОИЗВОДСТВА КАК ВАЖНОЕ ЗВЕНО ЭФФЕКТИВНОГО
УПРАВЛЕНИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ**

Аннотация

Важнейшим элементом системы управления затратами является анализ, главной целью которого является информационное обеспечение, всесторонняя оценка достигнутых результатов и обоснование управленческих решений по их дальнейшей рационализации. Достижение этой цели осуществляется

путем решения аналитических задач, сгруппированных в три блока исследования: стратегического анализа, текущего (оперативного) анализа, ретроспективного (итогового) анализа. Выбор основных оценочных показателей зависит от выбранной стратегии предприятия и способа формирования конкурентных преимуществ его продукции на рынке. При этом могут быть использованы как абсолютные показатели, так и относительные касающиеся суммы вложенных затрат. Для улучшения организации оперативного и итогового контроля затрат на производство предприятий машиностроительной отрасли разработана система относительных аналитических показателей, которые позволяют наиболее полно оценить эффективность управления не только производственными затратами, но и расходами периода. Основным преимуществом предлагаемой системы относительных показателей является их систематизация и взаимоувязка в группы показателей, дополняющих друг друга.

Ключевые слова: анализ, машиностроение, система показателей, контроль, управление.

Natalia Vasylivna PISKUNOVA

PhD, Associate Professor,
Associate Professor, Department of Accounting, Analysis and Audit
Donetsk National University
Chelyuskintsev str., 198 A, Donetsk, 83086, Ukraine
E-mail: piskunova_donnu@mail.ru
Phone: +380623384263

Margaryta Gennadiivna FEDORETS

Accountant, Trade house «Mjasna vesna», Donetsk

Kateryna Sergiivna PISKUNOVA

Donetsk National University
Chelyuskintsev str., 198 A, Donetsk, 83086, Ukraine
E-mail: piskunova_donnu@mail.ru
Phone: +380623384263

ANALYSIS OF PRODUCTION COST AS AN IMPORTANT LINK OF EFFECTIVE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

Abstract

The most important element of cost management system is the analysis, the main aim of which is information security, a comprehensive assessment of the achieved results and the rationale for management decisions on their further rationalization. This goal is accomplished by solving analytical tasks, grouped in three blocks of the research: strategic analysis of the current (operational) analysis of retrospective (final) analysis. Selection of key performance indicators depends on the chosen strategy of the company and method of forming the competitive advantages of its products to the market. At the same time this can be used as an absolute value and relative to the amount of the invested costs. To improve the operational and the final control of expenses for manufacture of the enterprises of machine building industry there has been developed system of relative analytical indicators, which allows you to more fully assess the effectiveness of management not only by production costs, but also costs of the period. The main advantages of the proposed system of relative indicators are their systematization and cohesion of the group of indicators that complement each other.

Keywords: analysis, machine building, the system of indicators, control, management.

JEL Classification: M110, M410

Вступ. Управління витратами є важливим і одним із найскладніших питань у діяльності керівників підприємств. Від рівня та динаміки витрат залежать прибутки або збитки як окремих суб'єктів господарювання, так і ефективність формування національного доходу держави. Для досягнення і збереження належного рівня конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі підприємствам необхідно здійснювати ґрунтовний аналіз зовнішнього та

внутрішнього середовища функціонування. Дані цього аналізу використовуються у прогнозуванні собівартості продукції, пошуку можливостей зниження витрат, цін продукції.

Управління витратами та методи їх розрахунку є предметом дослідження таких вчених, як І. Білоусова, Г. Савицька, В. Іваненко, Е. Мних, О. Мачулка, І. Панченко, П. Попович, Н. Черткова, М. Чумаченко та інші, у працях яких розглядаються проблеми обліку та

калькулювання, класифікації витрат, сучасні методики аналізу та планування.

Метою статті є проведення аналізу витрат на підприємствах машинобудування та розробка системи взаємозв'язаних збалансованих відносних показників, що характеризують ефективність управління витратами.

У вітчизняній теорії науково-методичним розробкам щодо аналізу витрат традиційно надавалося велике значення. Однак, враховуючи сучасні особливості ринкового господарювання, необхідно адаптувати накопичений науково-практичний потенціал, привести його у відповідність до сучасних нормами обліку та вимогами ринку. Аналіз витрат діяльності підприємства полягає в інформаційному забезпеченні та всебічній оцінці досягнутих результатів, їх оптимізації та обґрунтуванні управлінських рішень щодо подальшої раціоналізації [4]. Досягнення цієї мети здійснюється шляхом вирішення аналітичних задач, згрупованих у три блоки дослідження: стратегічний, поточний (оперативний) та ретроспективний (підсумковий) аналіз.

Задачі стратегічного аналізу націлені на визначення головної мети підприємства, яка передбачає, як правило, отримання максимального прибутку через посилення своїх конкурентних переваг. Досягнення стратегічних цілей передбачає розробку тактичних заходів, які на окремих часових відрізках можуть тимчасово збільшувати рівень грошових витрат. Головним критерієм нашого дослідження є визначення таких заходів, які не просто знижують витрати, а дозволяють більш швидкими темпами збільшити дохід і підвищити конкурентоспроможність товару [7, с. 408-411].

Найважливішим напрямом підсумкового (ретроспективного) аналізу є вивчення структури та динаміки витрат як на рівні всього підприємства, так і на рівні окремих центрів відповідальності. Аналіз динаміки здійснюється з метою вивчення загальних тенденцій таких показників, як абсолютний розмір витрат від звичайної діяльності, витрат від операційної діяльності; собівартість реалізованої продукції (виробничі витрати); адміністративні витрати, витрати на збут; інші операційні витрати; собівартість окремих видів продукції. При дослідженні динамічних рядів з названих показників необхідно нейтралізувати вплив кількісного фактора шляхом перерахунку прямих виробничих витрат на обсяг реалізації (виробництва). Аналіз динаміки загальних витрат та окремих її елементів необхідно порівнювати з тенденціями щодо показників доходу, темпів інфляції, динаміки масштабів діяльності підприємства. Аналіз структури дає загальне уявлення про значущість окремих елементів та статей витрат, дозволяє визначити

ресурсомісткість окремих видів продукції, сегменти особливої уваги менеджерів та нераціональні напрями витрачання ресурсів. Поєднання аналізу структури та динаміки дозволяє комплексно підійти до дослідження витрат і знайти слабкі та сильні сторони діяльності підприємства стосовно управління витратами.

Аналіз структури та динаміки витрат доцільно здійснювати за двома напрямками: за елементами та статтями витрат. Причому аналіз структури за елементами витрат може здійснюватись як по підприємству загалом, так і за окремими центрами відповідальності та по окремих видах продукції.

При здійсненні аналізу діяльності підприємств і об'єднань виділяють три етапи роботи: підготовчий, основний етап, підсумковий [5, с. 106-111]. У таблиці 1 наведено особливості і зміст кожного етапу аналізу витрат.

Проведемо аналіз витрат ПАТ «СКМЗ» на основі звітів про фінансові результати за 2009-2011 рр. Розрахунки здійснено на основі висвітленої підприємством інформації законодавчо визначеної публічної звітності на сайті державної установи «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України» [3].

Аналіз структури витрат ПАТ «СКМЗ» за економічними елементами (таблиця 2) свідчить про те, що виробництво машин та устаткування для машинобудування є дуже матеріаломістким.

Хоча спостерігається тенденція до зменшення частки матеріальних витрат у динаміці, питома вага цих витрат залишається значною: у 2008 р. – 62,83%, у 2009 р. – 93,62, а в 2010 р. – 82,72, у 2011 р. – 58,33%. Протягом 2008 – 2009 рр. спостерігалась тенденція до значного зниження частки витрат на оплату праці з 21,25% у 2008 р. до 2,88 % у 2009 р. Частка витрат на амортизацію незначна і знаходяться в межах 3%. Зменшення питомої ваги інших операційних витрат у загальних витратах, а потім різке збільшення майже у два рази потребує додаткового аналізу за окремими складовими.

Аналіз динаміки та структури витрат від звичайної діяльності подано в таблиці 3. Дані таблиці свідчать про тенденцію збільшення як виробничих, так і невиробничих витрат в абсолютному розмірі. Так у 2011 р. собівартість реалізованої продукції зменшилась на 321763 тис. грн, або на 62,36 %. Водночас частка цих витрат у загальних витратах від звичайної діяльності збільшилась з 41,52 % у 2009 р. до 50,48 % у 2011 р., тобто на 8,96 процентних пункти. При абсолютному зростанні витрат на збут на 3531 тис. грн їх частка у структурі збільшилась на 2,04 %. Адміністративні витрати збільшились: як в абсолютному розмірі на 7065 тис. грн, так і у відносному їх частка зросла з 0,68% у 2009 р. до 4,04% у 2011 р., або на 3,36%.

Таблиця 1. Характеристика основних етапів аналізу витрат підприємства

Етапи аналізу		Характеристика	Заходи
Підготовчий етап	Складання плану економічного аналізу	Визначення мети, завдань, предмета і об'єкта аналізу; Розподіл роботи між виконавцями; Визначення джерел інформації, системи показників, методів і прийомів аналізу; Рекомендації з послідовності і періодичності дослідження.	Складання плану аналізу і графіка його проведення; Розробка програми і всього інструментарію аналізу (макетів таблиць, алгоритмів розрахунків і т. д.)
	Забезпечення аналізу	Інформаційне забезпечення аналізу; Матеріально-технічне забезпечення.	Визначення інформаційної бази аналізу; Перевірка правильності даних; Проведення монографічних і соціологічних обстежень.
Основний етап	Оцінка інформаційних матеріалів	Систематизація інформації, оцінка її достовірності, достатності й адекватності програмі та визначеним методам аналізу.	Підбирання, перевірка повноти і якості використовуваної в аналізі інформації.
	Аналіз показників	Оцінка стану та ефективності діяльності об'єкта аналізу; Визначення показників і групування чинників впливу на величину собівартості; Визначення резервів підвищення ефективності господарювання.	Статистична обробка та узагальнення даних; Зіставлення показників; Складання аналітичних розрахунків; Факторний аналіз; Заповнення аналітичних таблиць.
Заключний етап	Остаточна оцінка результатів аналізу	Вивчення й узагальнення (групування, підрахунок) резервів виробництва; Визначення заходів з реалізації; Доведення до відома зацікавлених осіб про результати аналізу; Систематичний контроль за виконанням рішення	Складання висновків, доповідних записок по результатам аналізу; Коригування методики (за необхідністю) та організації аналізу; Апробація результатів; Розповсюдження передового досвіду.

* Примітка: доповнено відповідно до джерел [2; 5, с. 106-111; 10, с. 65-80].

Таблиця 2. Аналіз структури витрат за елементами по ПАТ «СКМЗ» за період 2008-2011 рр.

Елементи витрат	2008 р.		2009 р.		2010 р.		2011 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Матеріальні витрати	153612	62,83	658756	93,62	234687	82,72	178672	58,33
Витрати на оплату праці	51957	21,25	20265	2,88	22054	7,77	39562	12,92
Відрахування на соціальні заходи	20285	8,30	9307	1,32	10501	3,70	17516	5,72
Амортизація	7184	2,94	7162	1,02	6673	2,35	8206	2,68
Інші операційні витрати	11456	4,69	8149	1,16	9806	3,46	62349	20,36
Разом	244494	100	703639	100	283721	100	306305	100

**Таблиця 3. Аналіз структури і динаміки витрат від звичайної діяльності
ПАТ «СКМЗ» за 2009-2011 рр.**

Види витрат	2009 р.		2010 р.		Відхилення від 2009 р.			2011 р.		Відхилення від 2009 р.		
	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Абсолютне, тис. грн.	%	Процентні пункти	Сума, тис. грн.	Структура, %	Абсолютне, тис. грн.	%	Процентні пункти
1. Собівартість реалізованої продукції	515987	41,52	461834	47,40	-54153	-10,50	5,88	194224	50,48	-321763	-62,36	8,96
2. Адміністративні витрати	8471	0,68	9932	1,02	1461	17,25	0,34	15536	4,04	7065	1,37	3,36
3. Витрати на збут	6257	0,50	5906	0,61	-351	-5,61	0,10	9788	2,54	3531	0,68	2,04
4. Інші операційні витрати	566191	45,56	365905	37,56	-200286	-35,37	-8,00	127701	33,19	-438490	-84,98	12,37
5. Фінансові витрати	25302	2,04	19810	2,03	-14972	-59,17	-1,30	7926	2,06	-14972	-2,90	-1,30
6. Витрати від участі в капіталі	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Інші витрати	120328	9,68	109575	11,25	-10753	-8,94	1,56	28736	7,47	-91592	-17,75	-2,21
8. Витрати від надзвичайних витрат	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Податки на прибуток	280	0,02	1319	0,14	1039	371,07	0,11	854	0,22	574	0,11	0,20
10. Разом витрат від звичайної діяльності	1242816	100	974281	100	-268535	-21,61	-	384765	100,0	-858051	-166,29	-

Важливим напрямом аналізу в системі управління витратами є обґрунтування системи показників для оцінки ефективності управління витратами. Традиційним узагальнюючим синтетичним показником ефективності раціоналізації витрат операційної діяльності є коефіцієнт дієздатності (або рівень витрат на 1 грн доходу). Цей показник має три різновиди:

- виробнича собівартість на 1 грн вартості товарної продукції;
- собівартість реалізованої продукції на 1 грн доходу;
- загальні операційні витрати на 1 грн доходу.

Для оцінки ефективності управління витратами та дієвого їх контролю пропонується система показників, яку наведено у таблиці 4 [8].

Основною перевагою запропонованої системи відносних показників є їх систематизація та взаємопов'язування в групи показників, що доповнюють один одного. Наприклад, сума значень показників окупності собівартості реалізованої продукції, окупності адміністративних та збутових витрат, окупності інших операційних витрат дорівнює значенню узагальнюючого показника рівня загальних операційних витрат у розрахунку на 1 грн. операційних доходів. Застосування групи

взаємодоповнюючих показників дозволяє провести факторний аналіз зміни узагальнюючого показника питомих витрат на 1 грн. доходу та визначити основні резерви його зменшення і, відповідно, контролювати витрати на кожній стадії їх формування.

Аналогічна група взаємозв'язаних показників пропонується для оцінки рівня загальних витрат від звичайної діяльності на 1 грн. загальних доходів від звичайної діяльності. Так сума значень коефіцієнтів окупності операційних витрат, окупності фінансових витрат, окупності інших витрат дорівнює значенню загального коефіцієнта окупності витрат від звичайної діяльності. Якщо значення коефіцієнта питомих загальних операційних витрат вище значення коефіцієнта питомих витрат від звичайної діяльності, то це свідчить про позитивну рентабельність фінансової та інвестиційної діяльності, якщо ж навпаки, то витрати від цих видів діяльності не покриваються доходами, а отже, є збитковими. Ураховуючи принцип відповідності доходів і витрат, згідно з яким для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів, у систему оціночних показників необхідно ввести для кожної групи

доходів і витрат відповідні показники, що характеризують їх співвідношення [9, п. 18].

Таблиця 4. Система оціночних показників, які пропонуються для оцінки ефективності витрат

Показник 1	Методика розрахунку показника 2
1. Загальні операційні витрати на 1 грн. операційних доходів	$\frac{\text{Загальні операційні витрати}}{\text{Чистий дохід} + \text{інші операційні доходи}}$
1.1. Коефіцієнт питомої собівартості реалізованої продукції	$\frac{\text{Собівартість реалізованої продукції (рах. 90)}}{\text{Чистий дохід} + \text{інші операційні доходи}}$
1.2. Коефіцієнт питомих адміністративних витрат	$\frac{\text{Адміністративні витрати (рах. 92)}}{\text{Чистий дохід} + \text{інші операційні доходи}}$
1.3. Коефіцієнт питомих витрат на збут	$\frac{\text{Витрати на збут (рах. 93)}}{\text{Чистий дохід} + \text{інші операційні доходи}}$
1.4. Коефіцієнт питомих інших операційних витрат	$\frac{\text{Інші операційні витрат (рах. 94)}}{\text{Чистий дохід} + \text{інші операційні доходи}}$
2. Загальні витрати від звичайної діяльності на 1 грн. загальних доходів від звичайної діяльності	$\frac{\text{Загальні витрати від звичайної діяльності (рах. 90 + 92 + 93 + 94 + 95 + 96 + 97)}}{\text{Загальні доходи від звичайної діяльності (рах. 70 + 71 + 72 + 74)}}$
2.1. Коефіцієнт питомих операційних витрат	$\frac{\text{Операційні витрати}}{\text{Загальні доходи від звичайної діяльності}}$
2.2. Коефіцієнт питомих витрат від участі в капіталі	$\frac{\text{Втрати від участі в капіталі (рах. 96)}}{\text{Загальні доходи від звичайної діяльності}}$
2.3. Коефіцієнт питомих фінансових витрат	$\frac{\text{Фінансові витрати (рах. 95)}}{\text{Загальні доходи від звичайної діяльності}}$
2.4. Коефіцієнт окупності інших витрат	$\frac{\text{Інші витрати (рах. 97)}}{\text{Загальні доходи від звичайної діяльності}}$
3. Витрати на 1 грн. доходів від іншої операційної діяльності	$\frac{\text{Витрати від іншої операційної діяльності (рах. 94)}}{\text{Доходи від іншої операційної діяльності (рах. 71)}}$
4. Витрати на 1 грн. доходів від інвестиційної діяльності (участі в капіталі)	$\frac{\text{Втрати від участі в капіталі (рах. 96)}}{\text{Доходи від участі в капіталі (рах. 72)}}$
5. Фінансові витрати на 1 грн. фінансових доходів	$\frac{\text{Фінансові витрати (рах. 95)}}{\text{Фінансові доходи (рах. 73)}}$
6. Витрати на 1 грн. доходів від іншої звичайної діяльності	$\frac{\text{Інші витрати (рах. 97)}}{\text{Інші доходи (рах. 74)}}$
Інші витрати на 1 грн. інших доходів	
7. Собівартість реалізованої продукції на 1 грн. чистого доходу	$\frac{\text{Собівартість реалізованої продукції (рах. 90)}}{\text{Чистий дохід (рах. 70)}}$
8. Частка постійних витрат у валовому прибутку	$\frac{\text{Адміністративні витрати (рах. 92) + Витрати на збут (рах. 93)}}{\text{Валовий прибуток}}$
8.1. Рівень адміністративних витрат у валовому прибутку	$\frac{\text{Адміністративні витрати (рах. 92)}}{\text{Валовий прибуток}}$
8.2. Рівень збутових витрат у валовому прибутку	$\frac{\text{Витрати на збут (рах. 93)}}{\text{Валовий прибуток}}$
9. Рентабельність основної діяльності	$\frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Собівартість реалізованої продукції (рах. 90)}}$
10. Рентабельність операційної діяльності	$\frac{\text{Прибуток від операційної діяльності}}{\text{Загальні операційні витрати}}$

Продовження таблиці 4

1	2
11. Рентабельність звичайної діяльності	$\frac{\text{Прибутки від звичайної діяльності}}{\text{Загальні витрати звичайної діяльності}}$
12. Податкове навантаження	$\frac{\text{Податок на прибуток}}{\text{Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування}}$
13. Питомі витрати на податок на прибуток	$\frac{\text{Податок на прибуток}}{\text{Загальні витрати звичайної діяльності}}$
14. Чиста рентабельність	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Загальні витрати від звичайної діяльності}}$
15. Рівень витрат звичайної діяльності на 1 працівника	$\frac{\text{Загальні витрати звичайної діяльності}}{\text{Середньоспискова чисельність працівників, всього}}$

Оскільки кожен вид витрат має відповідний вид доходів, доцільно, крім загальних коефіцієнтів окупності витрат (показники 1, 2), ввести цільові показники окупності витрат, тобто порівнювати витрати і доходи, що одержані в результаті відповідного напрямку діяльності. Наприклад, витрати-доходи від операційної діяльності, від іншої операційної діяльності, від інвестиційної та фінансової діяльності (показники 3-7). Значення цих показників у межах до одиниці свідчить про позитивну рентабельність цього напрямку діяльності. Значення показника вище за одиницю свідчить про те, що витрати не покриваються відповідним джерелом доходів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, вибір основних

оціночних показників залежить від обраної стратегії підприємства і способу формування конкурентних переваг його продукції на ринку. При стратегічній орієнтації на підвищення ринкової вартості підприємства основними оціночними показниками ефективності управління витратами мають бути показники вартості капіталу підприємства, обсяг дисконтованих грошових потоків, сума створеної на підприємстві цінності, відносні показники питомих витрат, які взаємопов'язані з показниками рентабельності і є зворотними до них. При цьому можуть використовуватись як абсолютні показники, так і відносні стосовно суми вкладених витрат.

Список літератури

1. Белоусова, І. Проблеми обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції в промисловості / І. Белоусова І., М. Чумаченко // Бухгалтерський облік і аудит.- 2009.- №4. – С. 3-10.
2. Бойченко, Г. В. Аналіз прямих матеріальних витрат на промислових підприємствах України / Г. В. Бойченко // Економічний простір. – 2009. – №23/2. – С. 214-219.
3. Державна установа «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua/db/participant/05763642>.
4. Іващенко В. І. Економічний аналіз господарської діяльності: навч. посібник для студентів економічних спеціальностей / В. І. Іващенко. – К.: НІЧЛАВА, 2001. – 204 с.
5. Купалова, Г. І. Теорія економічного аналізу: навч. посіб / Г. І. Купалова. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
6. Мачулка, О. Облік та аналіз витрат: управлінський аспект / О. Мачулка // Бухгалтерський облік і аудит.- 2008. – №10. – С. 30-34.
7. Мних, Е. В. Економічний аналіз: підручник для студентів вузів / Е. В. Мних. – К.: Центр навчальної літератури, 2000. – 412 с.
8. Мокроусова, Т. О. Управління витратами підприємств машинобудування : автореф. дис. ...канд. екон. наук: (08.00.04) / Т. О. Мокроусова ; Інститут економіки промисловості НАН України. – Д., 2007.
9. Загальні вимоги до фінансової звітності : національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.13 р. № 73. – К., 2013.
10. Попович, П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання / П. Я. Попович: підручник. - Тернопіль: Економічна думка, 2001. - 365 с.

References

1. Belousova, I. (2009). *Problemy obliku vyrobnych vytrat i kal'kuljuvannja sobivartosti produkcii' v promyslovosti [Problems of the account of industrial expenses and calculation of cost of production in the industry]*. Buhgalters'kyj oblik i audit, 4, 3-10.
2. Boichenko, A. (2009). *Analiz prjamyh material'nyh vytrat na promyslovyh pidpryemstvah Ukrai'ny [The analysis of direct material costs for industrial enterprises of Ukraine]*. Ekonomichnyj prostir, 23/2, 214-219.

-
3. State institution «Agency for stock market infrastructure development of Ukraine». (2012). *SMIDA.gov.ua*. Retrieved January 25, 2012, from <http://www.smida.gov.ua/db/participant/05763642>.
  4. Ivashchenko, V. (2001). *Ekonomichnyj analiz gospodars'koi' dijal'nosti: navch. posibnyk dlja studentiv ekonomichnyh special'nostej [The economic analysis of economic activity: textbook for students of economic specialities]*. Kyiv: NICH LAVA.
  5. Kupalova, G. (2008). *Teorija ekonomichnogo analizu: navch. posib [The theory of economic analysis: textbook]*. Kyiv: Znannja.
  6. Machulka, O. (2008). *Oblik ta analiz vytrat: upravlins'kyj aspekt [Accounting and cost analysis: managerial]*. *Buhgalters'kyj oblik i audit*, 10, 30–34.
  7. Mnyh, E. (2000). *Ekonomichnyj analiz: pidruchnyk dlja studentiv vuziv [Economic analysis: a textbook for students of higher educational institutions]*. Kyiv: Centr navchal'noi' literatury.
  8. Mokrousova, T. (2007). *Management of Costs at the Machine-building Enterprises – Manuscript*. – The Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine, Donetsk.
  9. *Regulation (standard) of accounting 1 „General requirements to the financial statements“: approved by order of the Ministry of Finance of Ukraine of 07.02.13 g. № 73*. – Kyiv, 2013.
  10. Popovych, P. (2001). *Ekonomichnyj analiz dijal'nosti sub'ektiv gospodarjuvannja [Economic analysis of the activity of economic entities]*. Ternopil': Ekonomichna dumka.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2013 р.